

Adolphe
Sax
geniale Dinantenaar

Albert Remy

Edition de l'Association Internationale Adolphe Sax

De saxofoon : "De belangrijkste verdienste ervan ligt volgens mij in de gevarieerde schoonheid van zijn accent, nu een diep en kalm, dan weer vol passie, dromerig of melancholisch of vaag als een verzwakte echo van een echo, als het moeilijk hoorbare klaaglied van de wind in het bos en, beter nog, als de mysterieuze trillingen van een klok, lang nadat ze werd aangeslagen ; er bestaat geen enkel ander muziekinstrument dat mij is bekend dat deze vreemde sonoriteit bezit, op de valreep van de stilte." Hector Berlioz

Adolphe Sax, geniale Dinantenaar.

"... Ook al was hij ongetwijfeld pietluttig, trots, terecht ambitieus, hij heeft toch de bewondering weten af te dwingen van een aantal tegenstanders. Sax zal in de geschiedenis van zijn tijd een genie in het bouwen van blaasinstrumenten blijven."

Malou Haine

Met Joachim Patenier (1485-1524), landschapschilder, met Antoine Wiertz (1806-1865), lyrisch schilder, met een vele andere kunstenaars - beeldhouwers, schilders, musici, koperslagers - mag Dinant terecht prat gaan op het feit dat op 6 november 1814, binnen haar stadsmuren, Antoine-Joseph, genaamd Adolphe Sax er het leven zag. Hij werd een vruchtbaar en geniaal bouwer van muziekinstrumenten.

Anno 1860 legde de kroniekschrijver Oscar Comettant het volgende vast op papier : *"Door de diensten die hij heeft bewezen aan de muziekkunst, door de strijd die hij heeft moeten lijden om zijn ontdekkingen bij te werken*

en om ze te beschermen tegen vervreemding en door de onderscheidingen die hij in alle industrielanden heeft gekregen, is het "Leven van Sax" een ware maatschappelijke gebeurtenis. Romantici zullen in dit vreemde leven mysterieuze en ontroerende wederwaardigheden ontdekken (we voegen eraan toe : de gerechtelijke wereld zal in het relaas van de Sax-processen een ruim werkterrein vinden voor de studie van de rechtspraak) ; moralisten zullen er sporen in vinden van zelfverloochening, van fysische moed en doorzettingsvermogen waartoe enkel een verheven geest en een groot hart in staat zijn."

Een bewogen kindertijd.

Adolphe Sax : *"Hij is een mens met een doordringende, heldere, koppige geest, met een hardnekkigheid die bergen verzet, een grote handigheid (...), gespecialiseerd in rekenen en akoestiek en indien nodig ook gieter, draaier, graveur. Hij weet te denken en te handelen ; hij vindt uit en voert uit."*

Hector Berlioz in *Journal des Débats*, 12 juni 1842.

Antoine-Joseph Sax wordt geboren in een straat die sinds 1896 zijn naam draagt. Het bescheiden huis werd vernield in 1914 en stond waar zich nu een belangrijk commercieel gebouw bevindt.

Op de voorgevel van dat gebouw werd een glasraam aangebracht ; in de muur staat

gegrift : *Ici naquit Adolphe Sax. 1918-1894* (Hier werd Adolphe Sax geboren. 1814-1894). Dit glasraam werd plechtig ingehuldigd op 27 juni 1954 op initiatief van het plaatselijke V.V.V en onder het burgemeesterschap van de heer Léon Sasserath. Het is een werk van Jean Jadin die het karton heeft getekend en van Maggy Arzée, beiden leerlingen van mevrouw Yvonne Gérard en de heer Perot, leraren grafische kunst en decoratie aan de Academie voor Schone Kunsten van Namen die toen onder leiding stond van de heer Lambeau. Het kunstwerk werd uitgevoerd onder leiding van prof. M. Van de Capelle¹

Antoine-Joseph is de zoon van Charles-Joseph (1791-1865) en van Marie-Joseph Masson (1813-1861) en de oudste van elf kinderen (zes jongens en vijf meisjes) waarvan er slechts vier overleven. De anderen sterven tussen de leeftijd van 20 en 25 jaar.

Zijn kindertijd verloopt tragisch. Antoine-Joseph kan amper lopen wanneer hij een val doet van drie verdiepingen hoog ; hij komt met zijn hoofd tegen een steen terecht en men neemt hem voor dood. Hij is drie jaar oud wanneer hij een glas zwavelzuurwater en dan een naald inslikt. Later geraakt hij zwaar verbrand bij een poederexplosie : hij valt op een gietijzeren kachel en wordt aan één kant verbrand. Tot driemaal toe wordt hij net niet vergiftigd en versmacht in zijn kamer waar zich 's nachts verniste voorwerpen bevinden. Op een andere dag krijgt hij een straatsteen op z'n hoofd ; hij valt in een rivier en kan op het nippertje worden gered.

“Dit kind is geboren voor het ongeluk ; hij zal niet lang leven” beweerde zijn moeder. In de wijk sprak men over hem als *“de kleine Sax die altijd maar weerkeert”*.

Zijn eerste ernstige ongelukken waren - helaas - slechts de voorbode van een bewogen bestaan zonder weerga. In 1858 werd Adolphe Sax op een wonderbaarlijke manier genezen van lipkanker door een zwarte geneesheer die de eigenschappen van bepaalde Indische planten kende. Wat zou er zonder deze tussenkomst van hem zijn geworden ?

Charles-Joseph Sax.

Als meubelmaker lanceert Charles-Joseph Sax zich snel - en niet zonder succes - in het bouwen van muziekinstrumenten. In de “rue Neuve” leidt hij een belangrijk atelier. Zijn reputatie neemt dermate toe dat hij in 1815 (zijn oudste zoon is dan pas één jaar oud) een tweede atelier opent in Brussel (waar de broers en zusters van Antoine-Joseph geboren worden). Hij wordt geroepen door Willem I van Oranje (onder de Hollandse bezetting) die hem Hofbouwer benoemt en hem vraagt om de Belgische regimenten te voorzien van degelijke muziekinstrumenten.²

De autodidact Charles-Joseph Sax maakt dus houten en koperen blaasinstrumenten, ja zelfs violen en piano's. Hij neemt een twaalfstal patenten en perfectioneert zijn instrumenten. Hij neemt met succes deel aan verschillende tentoonstellingen waar hij met vleiende onderscheidingen wordt geëerd.

Antoine-Joseph krijgt onderwijs van zijn oom-leraar in Dinant. In plaats van te lachen en te spelen met zijn kameraden, observeert hij het werk van zijn vader met wie hij meehelpt in het atelier. Hij is intelligent en zijn inventieve geest breekt nu al door, dank zij zijn liefde voor de muziek. Reeds op jonge leeftijd

volgt hij zang en fluit. Hij krijgt ook les van zijn vader die vrij snel de capaciteiten van zijn zoon doorziet en alles in het werk stelt om ze te ontwikkelen.

Zonder de betrachtingen van zijn zoon te miskennen, maakt Charles-Joseph Sax van zijn oudste zoon zijn leerjongen. Reeds op jeugdige leeftijd wordt hij zich bewust van het belang van zijn werk, alsof hij een voorgevoel heeft van wat de toekomst brengen zal.

In 1853, na de dood van zeven van zijn elf kinderen en na financiële problemen in zijn Brusselse onderneming, vervoegt Charles-Joseph zijn zoon in Parijs. De meester wordt werknemer : tot in 1865, het jaar van zijn overlijden, staat hij trouwens in voor de bouw van saxofoons.

Een produktieve jeugd.

*“Alleen de saxo kon die tederheid,
die genuanceerde en ingetoomde passie geven.”*
Georges Bizet

Gesteund en geholpen door zijn vader, begint de jonge Sax te werken. Hij ontwerpt en perfectioneert instrumenten die hij bespeelt. Hij is amper 16 jaar wanneer hij in Brussel op de “Exposition de l’Industrie” fluiten en klarinetten in ivoor voorstelt. Op 20-jarige leeftijd brengt hij een totaal nieuwe klarinet met 24 sleutels, het resultaat van zijn verbeeldingskracht en een staaltje van manueel vakmanschap. Een nieuwe basklarinet draagt het enthousiasme weg van Habeneck, orkestleider aan de Opera van Parijs en die op doortocht is in Brussel. Hij noemt alle andere klarinetten “*bastaardinstrumenten*”.

Maar al gauw wekt het nieuwe instrument jaloerse gevoelens bij de solist van de “*Grande Harmonie Royale*” van Brussel die ze weigert te gebruiken omdat het, zo beweert hij, een produkt is van die “*schrale leerling Sax*”. “*Bespeel maar uw klarinet, antwoordt Sax, ik zal wel de mijne bespelen.*” De uitdaging is gelanceerd en Sax triomfeert voor een publiek van vierduizend mensen. Hij wordt solist. Voor hem worden werken geschreven die na zijn vertrek door niemand nog worden uitgevoerd - zo moeilijk waren ze !

De jonge genie zet zijn werk verder. Hij vindt een geluidsreflector uit, een nieuwe contrabasklarinet, een afstemmingsprocédé voor piano’s (dat het geheim van de uitvinder is gebleven omdat hij vermoedelijk uit geldgebrek zijn uitvinding nooit heeft kunnen uitvoeren) en een stoomorgel dat in de hele provincie hoorbaar is. Sax zag het dus niet bepaald klein !

Reeds van bij het begin van zijn carrière, komt de specifieke personaliteit van Sax, die ondertussen Adolphe heet, duidelijk naar voor : energie, moed, dynamisme, totaal zelfvertrouwen. Hij weigert een atelier op te zetten in Sint-Petersburg, doet een voorstel van de hand voor een installatie in Londen. Zijn reputatie gaat dus ver over de grenzen heen. Sax wordt zich ten volle bewust van zijn capaciteiten en talenten. Hij ontwerpt het werk waartoe hij zich geroepen voelt ; hij is een en al hoop en meent over alle slaagkansen te beschikken. Hij ziet groot en goed, denkt hij. Hij verstikt in zijn klein landje.

In 1840 stelt hij negen uitvindingen voor op de Belgische expositie. De eerste medaille wordt hem geweigerd onder het voorwendsel “*dat hij te jong is en dat men hem het volgende jaar niets meer zou te bieden hebben*”.

Sax vindt dit helemaal geen eerbetoon. Hij is gekwetst van binnen, zijn trots is

geraakt. Hij weigert de vergulde medaille die men hem uitreikt, maar hij antwoordt fier :
“Als u me te jong vindt om de gouden medaille te verdienen, dan vind ik mezelf te oud om de vergulde medaille te aanvaarden.”

De Lokroep van Parijs.

*“De saxofoon :
de mooiste geluidenmassa die ik ken.”*
Rossini

Atelier Sax - Paris

Sax hoort de lokroep uit Parijs, het aantrekkelijk centrum van Europa.

De componist Halévy schrijft hem over de hoop die de componisten met zijn uitvindingen koesteren : *“Maak snel uw nieuwe instrumentenfamilie (de saxofoons) af en kom een handje toesteken aan die arme componisten die op zoek zijn naar iets nieuws en naar het publiek dat ook iets nieuws wil, zelfs als was er niets nieuws meer”.*

Deze lokroep en het affront van Brussel, samen met de familiale teleurstellingen, zetten de beslissing van Adolphe Sax kracht bij. Hij gaat naar Parijs *“rijk aan ideeën, maar arm aan geld”*. Hij heeft amper dertig frank op zak !

1842 betekent een grote ommekeer in het leven van Sax die nu zijn nieuwe uitvinding heeft : de saxofoon en zijn familie. Want hij had het in 1841 in Brussel al voorgesteld, maar anoniem en vanachter het gordijn uit vrees dat het zou uitlekken en uit vrees voor plagiaat.

Adolphe Sax is nu bijna dertig *“de leeftijd waarop het creatieve talent van de mens zich bevestigt en waarop de menselijke persoonlijkheid zich aftekent”*. Bonaparte is 27 jaar wanneer hij zijn eerste slag thuishaalt in Italië ; Newton is 24 en Einstein 26 wanneer zij hun theorieën openbaren. Mozart sterft wanneer hij 35 is en Schubert amper 31. Er zijn nog meer voorbeelden van premature genieën.

Laten we het even stellen met de woorden van een gewezen Dinantenaar³ : *“men moet hier een onderscheid maken tussen de mens die uit zijn eigen abstract denken de materie puurt waarmee hij zijn genie zal vermengen, de mens voor wie symbolen*

en tekens volstaan om een denkbeeld te doen ontspruiten vol leven en latente schittering. En die andere mens die een techniek beheerst, een lang en hardnekkig leerproces om het formele idee zijn materiële vorm te geven. Denk maar bij wijze van voorbeeld aan de premature wiskundigen en kinderfysici. De eerste bestaan, de lijst van de tweede is nog blanco. Sax behoort tot de klasse van de intellectuelen die zich buigen over de materie en niet over de pure vorm.”

1842 : Adolphe Sax is in Parijs, rue St.-Georges, in een eenvoudige schuur. Om er zich te installeren heeft hij geld moeten lenen bij een bevriend musicus.

Dank zij Berlioz...

In juni 1842 ontmoet Sax door toedoen van Hector Berlioz, die een zeer grote invloed heeft in de Parijse muziekkringen meer bepaald door zijn recensies in *“Le Journal des Débats”*. Beide mannen hebben een urenlang gesprek ; Adolphe Sax zet aan de grote componist al zijn ideeën uiteen en geeft gedetailleerde uitleg over zijn uitvindingen en projecten. Een tikkeltje onberekenbaar, zeer gesloten zit Berlioz stilzwijgend te luisteren. *“Morgen weet u wat ik vind van uw werken”*, een op z’n minst dubbelzinnig antwoord dat enigszins twijfel zaait bij Sax, misschien wel de eerste keer in zijn leven.

12 juni 1842 in *“Le Journal des Débats”* staat de grote verrassing te lezen : Berlioz is een en al lof. Het artikel wordt in de Franse en Belgische pers overgenomen.

Voor Sax is dit het startsein voor een vruchtbaar, maar ook bewogen leven. Hij betaalt zijn succes met afgunst, jaloersheid, onrechtvaardigheid, haat en tegenstand voor, veel later, de eer.

Vanaf dat ogenblik wordt de uitvinder-componist-vertolker in de hele muzikale wereld geïntroduceerd. Hij ontmoet heel wat componisten die hem hun vertrouwen schenken. Hij wordt ontvangen in de salons. Hij geeft veel voordrachten, voor grote namen, in zijn atelier en in zalen. De naam Sax wordt overal verspreid.

De uitdagingen.

In essentie heeft Sax zijn naam gegeven aan vier grote families instrumenten : saxhoorns, saxtromba's, saxtuba's en saxofoons. Het is de eerste maal dat een bouwer zich interesseert voor meer dan één instrument, namelijk voor een hele familie instrumenten. De familie van de saxofoons omvat zeven instrumenten⁴, gaande van de sopranino en de sopraan tot de bas en de contrabas, via de alt, de tenor en de bariton. Deze instrumenten brengen een absoluut nieuw en aantrekkelijk timbre in een nieuwe vorm, in koper en niet langer in hout. Deze door Sax gevonden en aangepaste vorm is de konisch-parabolische mensuur. Het instrument wordt gespeeld met één rietmondstuk en imiteert de geluiden van een laagtonig strijkinstrument. Daarin schuilt heel de geheime techniek van de saxofoon. Doordat Sax een goede kennis had van de proportietechnieken, was hij zo superieur ten opzichte van de andere

instrumentenbouwers.

Dit is meteen ook de belangrijkste bron van de veelvuldige tegenslagen van de uitvinder voor wie uitdagingen een gewoonte zijn geworden. Slechts op 21 maart 1846 neemt hij een patent op de saxofoon die hij nu al vier jaar of meer bespeelt. Hij repliceert op de talrijke aanvallen, misschien een beetje naïef : *“Ik zal nog een jaar wachten vooraleer ik een patent neem. We zullen wel zien of er ondertussen iemand een echte saxofoon heeft gemaakt !”* De handschoen wordt door niemand opgenomen en Sax houdt zijn belofte.

De tegenslagen.

“Als de viool de koning der snaarinstrumenten is, dan is de saxofoon het meest ontroerende, meest aangrijpende, meest aangename van de blaasinstrumenten (...) dit dank zij zijn zachte en ontroerende sonoriteit, aan de warmte die men in het muziekspel kan leggen, dank ook aan de snelheid die men kan bereiken ...”.

Eugène Bozza

De daaropvolgende jaren zijn heel pijnlijk voor de uitvinder die het hoofd moet bieden aan een extreem doorgedreven strijd uitgaande van zijn tegenstanders, concurrenten en namakers die zich verenigen tegen Sax. Ook zijn personeel wordt hem ontnomen ; de musici krijgen verbod om zijn instrumenten te bespelen ; er worden hatelijke artikels gepubliceerd, opgefrist met kwetsende karikaturen. De saxofoon wordt geëxporteerd nadat men er zorgvuldig het merk heeft uitgewist ; hij wordt daarna met veel omhaal in Frankrijk ingevoerd nadat hij wat wijzigingen heeft ondergaan en met nieuwe logo's. Sax wordt voor de rechtbank gedaagd om zijn patenten nietig te horen verklaren. Er is wel een boek nodig om de talloze processen te beschrijven die tegen Sax in alle rechtsinstanties worden ingeleid. Sax wint ze allemaal en aarzelt zelfs niet schadevergoeding en uiteindelijk herstel te vragen.

Al deze processen zorgen ervoor dat Sax tot driemaal toe failliet wordt verklaard : 1852, 1873, 1877. En toch maakt hij met een honderdtal arbeiders zo'n twintigduizend instrumenten tussen 1843 en 1860 !

Deze tegenslagen hebben natuurlijk ook hun weerslag op de gezondheid van Sax over wie Berlioz zich als volgt uitlaat : *“Sax wordt steeds maar belaagd met vervolgingen die verwijzen naar de Middeleeuwen en die precies de feiten en gebaren van Benvenuto Cellini, Florentijnse graveur, in herinnering brengen. Men haalt er zijn arbeiders weg, men steelt zijn plannen, men beschuldigt hem van krankzinnigheid, men daagt hem voor de rechter : het scheelt niet veel of hij wordt vermoord⁵. Zoveel haat wekken uitvinders uit bij die rivalen die niets uitvinden.”*

De hervorming van de militaire muziek.

Een van de grootste prestaties van de Dinantse genie en een van zijn grootste overwinningen is de hervorming van de militaire muziek.

Anno 1845 geraakt de Franse militaire muziek in onbruik. Op voorstel van Adolphe Sax, die hem zijn instrumenten aanbiedt, stelt Generaal Rumigny, Oorlogsminister, een studiecommissie aan die beslist een grote wedstrijd te organiseren tussen het

klassieke systeem en de formule van Sax.

Er wordt een grote manifestatie georganiseerd op de Champ de Mars (waar nu de Eiffeltoren staat). Het is 22 april 1845. Het traditionele systeem wordt verdedigd door 45 beroepsmuzikanten onder de leiding van Carafa. Sax verdedigt zijn formatie met 38 musici die hij met veel moeite heeft weten samenbrengen want er ontbreken er zeven. Daarbij komt dat hij zelf afwisselend twee instrumenten moet bespelen omdat twee spelers op het laatste moment verstek geven !

Sax wordt toegejuicht door twintigduizend personen. Het is een ware triomf en de organisatie van Sax wordt officieel aangenomen, natuurlijk niet zonder nieuwe vijandige reacties van de verliezers.

Uitvindingen en vervolmakingen.

De lijst van de uitvindingen en vervolmakingen op naam van Sax is bijzonder lang. Naast de eerder geciteerde families moeten we hier ook vermelden : een hervorming van het notenschrift, composities, methoden (Sax werd leraar voor militaire musici aan het conservatorium van Parijs onder leiding van Auber), een thesis over de invloed van de blaasinstrumenten op de longen, een schoolplan voor uitvinders, een reorganisatieplan voor orkesten, een merkwaardige studie over zaalakoestiek, verbeteringen aan de meeste koperinstrumenten en houtinstrumenten. In totaal meer dan veertig, zonder rekening te houden met de vaak extravagante en fantasierijke vondsten die bewijzen dat de inventieve geest van Sax permanent alert is.

De saxofoon...

“Zonder schreeuwerig of heftig te zijn, heeft hij een ronde, zachte, doordringende stem in de hoge tonen, een volle en romige stem in de lage tonen, diep expressief in de middentonen - Met zijn koperachtige halve tonen heeft de saxofoon een apart accent, een soort heel aantrekkelijke amberkleurige gloed.”

Marcel Perrin

De saxofoon wordt natuurlijk niet meteen door alle componisten van die tijd opgenomen, ondanks de toch talloze en vleierende beoordelingen en de stevige vriendschapsrelaties die Sax in de muziekwereld kon aanknopen. Over de hele wereld gaat dit instrument langzaam maar zeker vooruit.

Maar dank zij het enthousiasme dat het bij de auteurs, en niet bij de geringste, opwekte, kon de saxofoon rekenen op steeds meer bijval. Men moest immers wachten tot 1942 - een eeuw na de uitvinding ervan - op de eerste officiële saxofoonklas aan het Conservatorium van Parijs door Marcel Mule, stichter in 1928 van het eerste saxofoonkwartet. Daarna volgde Brussel onder impuls van professor Daneels.

Eerst verschijnen er transcripties en arrangementen van grote namen uit de klassieke muziek, want menig componist dacht niet eens aan de saxofoon en durfde hem in ensembles niet gebruiken.

Voor de echte doorbraak van de saxofoon moet men wachten op Berlioz, Halévy, Meyerbeer, Donizetti, Verdi, Ambroise Thomas, Bizet, Wagner, Massenet, Delibes, Saint-Saëns, Puccini, Vincent d'Indy, Debussy, Glazounov, Ravel, Pierné, Richard Strauss, Satie, G. Charpentier, Tchaikowsky, Honegger, Singelée, Florent Schmitt, Jacques Ibert, Milhaud, Villa-Lobos, Gershwin, Britten en nog vele anderen ; en onder de Belgen : Paul Gilson, Léon Jongen, Jean Absil, Mortelmans, Marcel Poot, Théo Dejoncker, Van Moer, Dury, René Bernier, Gaston Brenta, Léon Stekke, René Barbier, Raymond Chevreuille, Victor Legley, René Defossez, Jacques Leduc, Henri Pousseur, Jean-Marie Simonis, Pierre Boulez en anderen ; de Dinantenaren Arthur Patinet, Pierre Rodrigue, Alain Crépin.

Er werden meer dan zesduizend titels van symfonische werken geteld die één of meerdere saxofoons gebruiken, meestal de alt en de tenor. In vele landen werden congressen en wedstrijden voor saxofoon gehouden.

... en zijn evolutie

Later werden er formaties gevormd zoals kwartetten of sextetten waarvoor heel wat werken werden geschreven. Er werden methoden, studies en oefeningen uitgegeven. Ook ten behoeve van fanfares, civiele en militaire harmonieën.

In zijn boek *“Le Saxophone”* van 1955 stelt Marcel Perrin, professor aan het Conservatorium van Alger en stichter van het kwartet, dat *«de literatuur van de saxofoon in drie stadia worden samengevat :*

1. Stagnatieperiode van 1845 tot 1918 : schuchtere composities in rococostijl met themavariaties, salonmuziek en wedstrijdmuziek.

2. Bloeiperiode van 1918 tot 1930 : de jazz ! ... Amerika ! ... triomfantelijke doorbraak in het grijze velum dat fataal kon zijn voor de toekomst van de saxofoon.

3. Beredeneerde periode van 1930 tot op heden : men heeft de saxofoon eindelijk door, hij krijgt zijn eigen muziek. Hij wordt kalmer, ernstiger, verdient zijn eigen sfeer en krijgt zijn plaats in de grootste concerten ...»

De Jazz.

*“Le jazz n'est pas la chose dite,
c'est la manière dont on la dit.”*
Paul Withmann

“Wat is de muziek zonder jazz. Maar wat is de jazz zonder saxofoon ?” Een zin die vaak terugkomt. Men kan eraan toevoegen dat de jazz verantwoordelijk is voor het

succes van de saxofoon en vice versa. Iedereen weet dat de jazz, met zijn Afrikaanse achtergronden, geboren is in de U.S.A., meer bepaald in Zuid-Carolina en Louisiana. Reeds rond 1850 dringt in de negerorkesten het moderne instrumentarium (met sax) door dat aanleunt bij de menselijke stem. Reeds in 1857 schrijft de historiograaf van Sax, Oscar Comettant : *“De kostbare uitvindingen van de heer Sax hebben hun vruchten afgeworpen in Amerika en in Europa.”*

De jazz, met alle bijhorende uitbundigheid, wordt in 1918 in Frankrijk en dan in heel Europa ingevoerd. Nieuwe harmonieën verbazen en boeien het publiek ondanks het gebrek aan homogeniteit van de ensembles : eerst de rag-time en dan de “hot”.

Hoewel de basisprincipes van de saxofoon dezelfde zijn als ten tijde van Sax, heeft het instrument uiteraard wat aanpassingen ondergaan aan het nieuwe gebruik ervan.

Coleman Hawkins

In de jazz is de saxofoon tot absoluut meesterschap geklommen.

Na een eerste golf van ongeveer vijf jaar (1918-1923) werd de jazz met weinig respect behandeld door fanatiekelingen van ritme en lawaai. Dit kwam natuurlijk ook de saxofoon niet ten goede. Gelukkig verschenen dan uitstekende zwarte en blanke musici ten tonele zoals Trumbauer, Hodges, Sidney Bechet, Coleman Hawkins (die in 1962 naar Dinant kwam), Carney, Alix Combelle, Hubert Rostaing, Benny Carter, de Belgen Bob Jaspar, Jacques Pelzer, Steve Houben, Erwin Vann en zovele andere, alsook formaties zoals die van Paul Withmann, Ray Ventura, Jo Bouillon die de jazz nieuw leven hebben ingeblazen en de sax in ere hebben hersteld met meer uitdrukkingskracht en emotieve vormgeving.

De technische vooruitgang (opnamen, films) zijn natuurlijk ook ten goede gekomen, zowel in de jazz als in de symfonische en lyrische muziek en in de militaire en civiele muziek.

De herinnering.

Bij wijze van anekdote voegen we eraan toe dat Sax nooit is gehuwd. Hij had wel een levensgezellin, Louise-Adèle Maor, een vrouw van Spaanse afkomst die stierf op dertigjarige leeftijd en hem vijf kinderen schonk die door hun vader werden erkend. Aangezien ze blijkbaar van bescheiden afkomst was, vertoonde Sax haar liever niet in het openbaar ...

Dit Dinants genie, aan wie men nooit genoeg eer kan betuigen, is gestorven in Parijs op 7 februari 1894. Zijn lichaam rust op het kerkhof “Montmartre” in een grafkapel naast zes andere leden van zijn familie.

Een van zijn zonen, Adolphe-Edouard, nam zijn zaken waar. Zij werden in 1928 overgenomen door het huis Selmer in Parijs.

Dinant mag prat gaan op Sax, haar genie !

Dat hij in de herinnering mag blijven van de komende generaties !

Albert REMY

Bibliografie.

De bibliografie van Adolphe Sax is zeer uitgebreid.

De auteur van deze brochure heeft zich in hoofdzaak laten leiden door de lectuur van :

Oscar Comettant : *"Histoire d'un inventeur au XIXè siècle : Adolphe Sax, ses ouvrages, ses luttes"* - 1860

Edgard Heuchamps : *"Quelques aspects de la vie tourmentée et féconde d'Adolphe Sax"* - 1938

Paul Gilson et Albert Remy : *"Adolphe Sax"*, programmabrochure I.N.R. nr. 26 - 1939

Marcel Perrin, leraar aan het Conservatorium van Alger : *"Le Saxophone, son histoire, sa technique et son utilisation dans l'orchestre"* - 1955

Malou Haine : *"Adolphe Sax, sa vie, son oeuvre, ses instruments de musique"* - Editions de l'Université de Bruxelles - 1980

En talrijke persartikels.

Textes et illustrations: Albert REMY

Edition: Maison de la Culture de l'Arrondissement de Dinant
avec la collaboration
de la Fédération du Tourisme de la Province de Namur

Graphisme: André Richard/MCD

3e édition - Dinant - 1994

Imprimé en Belgique

Dépôt légal: D-1994/0187/1

"Ook al kan een saxofoonkwartet een aangrijpende, ontroerende, ja zelfs pijnlijke frasering hebben, een spel waarvan de gevoelige virtuositeit u niet loslaat, toch kan hij ook frivool en zelfs burlesk voorkomen dank zij zijn lichtheid, zeg maar zijn "radheid".

Paul le Flem

**Rue Grande, 37
B-5500 Dinant
Tél.: (+32) 0 82.21.39.39.
Fax.: (+32) 0 82.22.72.43.**